

УДК 343.98(477)

Богдан Анатолійович Бурбело,

*викладач кафедри криміналістики та судової експертології
факультету № 1 Харківського національного університету
внутрішніх справ;*

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1071-1338>

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИЛУЧЕННЯ СЛІДІВ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ

Розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв, викликає певні труднощі у збереженні слідової картини після вибуху, своєчасності проведення огляду, виявленні і вилученні слідів вибуху.

Огляд місця вибуху повинен бути ретельно продуманим і суцільним. Жодна із ділянок цього місця події не повинна бути пропущена. При цьому необхідно мати на увазі, що найбільша кількість слідів вибуху концентрується в осередку вибуху, визначається за наявності воронки в ґрунті, найбільшим руйнувань, деформації матеріальних об'єктів, наявності інтенсивних слідів термічного дії, окопчення.

У криміналістичній літературі питання слідової картини кримінальних вибухів досліджували В. П. Бахін, П. Д. Біленчук, В. К. Весельський, О. М. Завадський, М. В. Костенко, М. А. Погорецький, М. В. Салтевський, М. А. Селіванов та інші науковці.

Слідова картина злочину, учиненого із застосуванням вибухового пристрою та вибухових речовин, є різноманітною. У ній, як стверджують М. А. Погорецький, М. О. Ленко та Д. Б. Сергєєва, зустрічається вся сукупність можливих матеріальних та ідеальних слідів, оскільки в механізмі події беруть участь люди і речі, які взаємодіють і утворюють ідеальні сліди пам'яті та матеріальні сліди-предмети, сліди-відображення, сліди-речовини тощо [1, с. 41].

Матеріальним відображенням застосування засобів та знарядь учинення шляхом використання вибухових пристроїв та вибухових речовин є: предмети та речі, які використовуються для прихованої доставки знарядь протиправного діяння на місце його учинення; сліди пальців рук, крові, потожирової речовини та інші біологічні сліди злочинців, а також частини їх одягу; сліди вибуху; залишки конструкції вибухового пристрою; поранення на

тілі потерпілих осіб та сліди пошкодження на трупах; кров на одязі та предметах навколишньої обстановки тощо.

На місці події після здійснення вибуху завжди відбуваються зміни в навколишньому середовищі, тому погоджуємося з науковцями, що воно повинно сприйматись комплексно, масштабно, як загальна слідова картина вибуху [2, с. 82].

Для пошуку слідів під час огляду місця вибуху широко використовуються засоби криміналістичної вибухотехніки: прилади, устаткування, інструменти, матеріали, хімічні реактиви, програмне забезпечення і інші засоби, призначені для використання слідчими, експертами і спеціалістами-вибухотехніками при вирішенні завдань з пошуку, виявлення, знешкодження, знищення, фіксації, вилучення, транспортування і криміналістичного дослідження вибухонебезпечних об'єктів і слідів, які залишаються на місці встановлення чи вибуху.

Специфічність та різноманітність слідів і об'єктів, які потрібно шукати, вивчати та вилучати на місці вибуху обумовлюють необхідність залучення до участі в огляді найширшого кола спеціалістів і технічних помічників.

До слідів вибуху, досліджуваними криміналістами, належать:

- механічні пошкодження середовища (грунту), іншого матеріалу поверхні, навколишніх предметів, живих осіб;

- від вибухової хвилі (воронки, розломи, відколи, локальні деформації, травматичні пошкодження у людей та ін.);

- від осколків (вм'ятини, подряпини, осколкові пробоїни);

- термічні пошкодження (окопчення, розплавлення);

- залишки (уламки, частини) вибухового пристрою (металеві, скляні або пластмасові частини корпусу пристрої, обривки електропроводів, дроту і вогнепровідного шнура, частини корпусу, механічного детонатора, деталі або уламки годинникового механізму та елементів електроживлення та ін.).

Вибух мінімізує кількість слідів злочинців, вибухових пристроїв та вибухових речовин. При спрацюванні вибухового пристрою відбувається руйнування або сильна деформація усіх елементів його конструкції. Через температурний вплив і високий тиск продуктів вибуху знищуються сліди біологічного походження (сліди пальців рук, кров, волосся та ін.) на корпусі та деталях вибухового пристрою. При потужному вибуху відбувається значне

руйнування елементів конструкції як підричника, так і корпусу вибухового пристрою, розкидання фрагментів та часткове їх згоряння при вибуху, призводить до знищення слідів [3].

Практика свідчить про те, що під час огляду місця події за фактом вибуху доволі часто виникають певні труднощі, які перешкоджають його невідкладному та оперативному проведенню. Це пов'язано з аварійно-рятувальними роботами, за умови виконання яких не завжди вдається забезпечити збереження слідів вибуху, особливо – мікрооб'єктів.

Своєчасне виявлення, вилучення та дослідження слідів вибуху дозволяє отримати значну інформацію про вибуховий пристрій, який застосовувався, його кількісні та якісні характеристики, надати необхідні відомості для виявлення інших речових доказів та встановлення осіб, причетних до вчинення злочину.

Список бібліографічних посилань

1. Погорецький М. А., Ленко М. О., Сергєєва Д. Б. Процесуальні та криміналістичні засади початкового етапу розслідування терористичних актів, вчинених з використанням саморобного вибухового пристрою: монографія. Київ: Алерта, 2014. 300 с.
2. Брусницын В. И. Особенности осмотра места происшествия, связанного с криминальным взрывом // Актуальные проблемы права: сб. тр. Хабаровск: Изд-во ДВГУПС, 2001. С. 82–85.
3. Білик І. М. Особливості залучення експерта при розслідуванні терористичних актів // Перспективні напрямки розвитку сучасної юридичної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 20–21 берез. 2015 р.). С. 161–165.

Одержано 19.04.2017

*

УДК 351.713

Олександр Сергійович Важинський,

*ад'юнкт Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Серед актуальних питань розвитку системи органів Державної фіскальної служби України (ДФСУ) є інформаційне забезпечення. Інформаційне забезпечення охоплює всі етапи діяльності